

Ett dockhem : drama i tre akter /

Meyer, Ernst,

81 Fa Br. 4:o

Meyer, E. Ett dockhem.

Stilm 1881.

Vid. Sv.

Dram.

(Pm)

4

Kungl. biblioteket

0 0000 000039312

ETT DOCKHEM

DRAMA I TRE AKTER

AF

D:R HENRIK IBSEN.

BEARBETNING FÖR NATIONSSCENEN

AF

N. S.

1881.

Ernst Meyer

ETI BOKSTIFT

Tryckt i 30 exemplar.

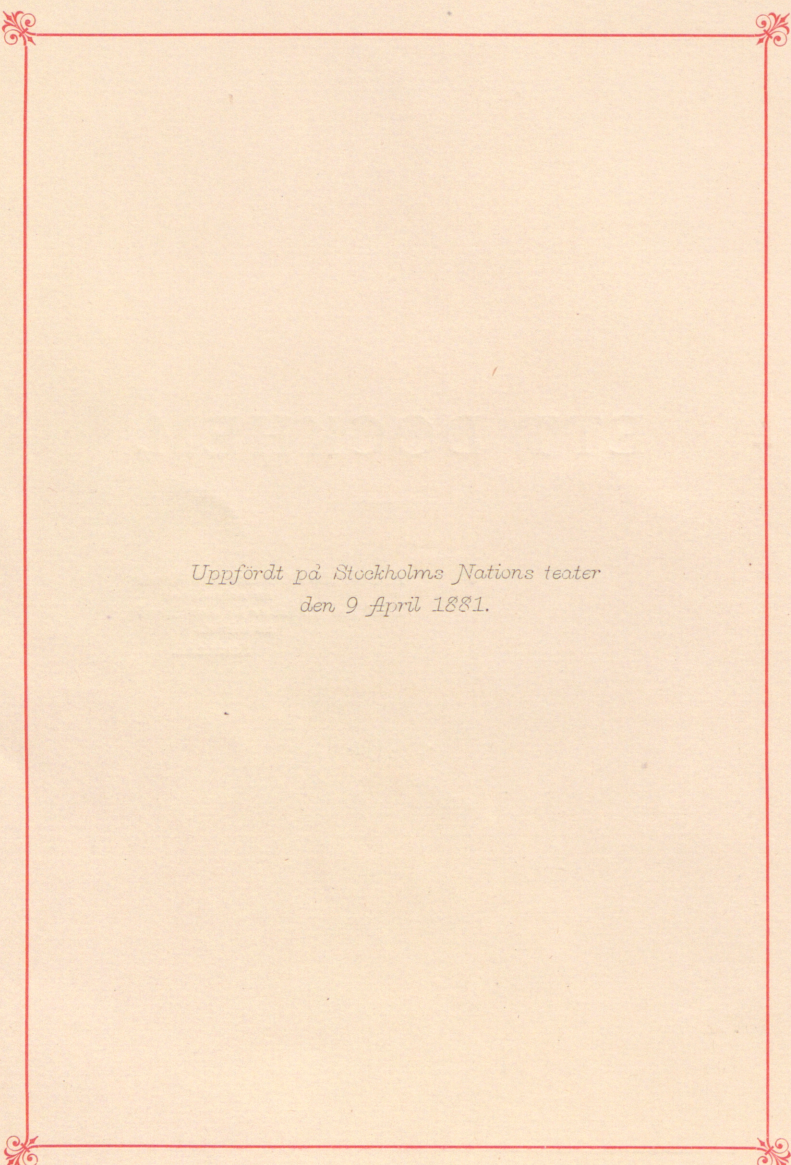

ETT DOCKHEM.

*Es liebt die Welt das Strahlende
zu schwärzen
Und das Erhabne in den Staub
zu ziehn.*

SCHILLER.

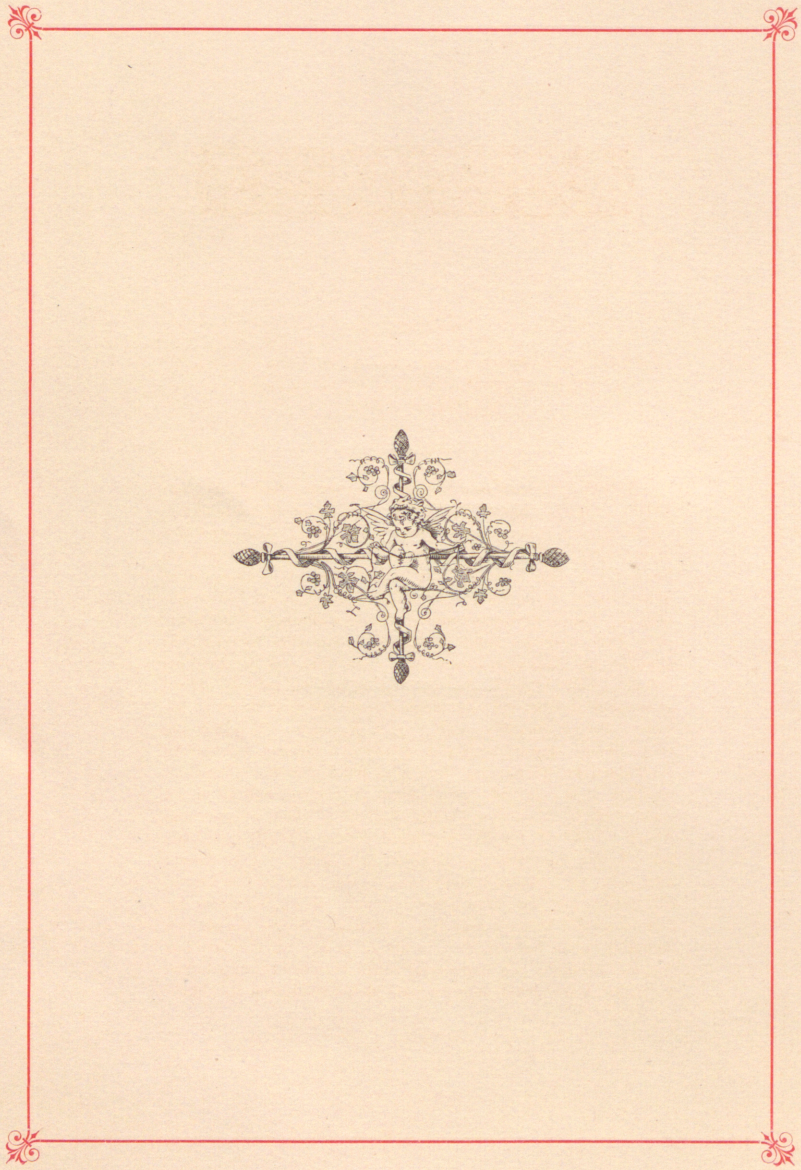
*Uppfördt på Stockholms Nations teater
den 9 April 1881.*

PERSONER:

THORVALD HELMER.
NORA, hans hustru.
KROGSTAD.
DOKTOR RANK.
FRU LINDE.
TVÅ PIGOR.

Händelsen tilldrager sig.

Akt I.

Ett rum hos Helmers. Nora sitter på en soffa, ifrigt upptagen af studier, framför henne ett bord, belastadt med böcker.

Scen I.

NORA (*sysselsatt med böckerna*): »Vikner: Kulturens offerväsen» — bra! »Åberg: En blick på våra nu gällande äkten-skapslagar» — mycket bra! Vidare, »Wicksell: Om samhälls-olyckornas orsaker och förnämsta botemedel». — Författaren lär förfakta den meningen, att de personer, som ännu ej äro födda, skola så mycket som möjligt undvika att blifva det. Och så: »Mill: Qvinnans underordnade ställning» — utmärkt! — — Jaså, qvinnan skulle verkligen endast vara en leksak åt mannen, ett slags supplement utan egen vilja och ur stånd att deltaga i hans arbete? Nej det ska' vi allt bli två om. Hvad är mannen mer än vi? En människa, fastän med skägg på hakan — ibland förstås — och — rien de plus! — Här har jag nu på lediga stunder tagit reda på de nya idéerna, och dervid skall det icke stanna, jag skall göra hvad mer är — jag skall realisera dem. Ja, här skall spelas en tragedi, och en häpen verld skall få se på fan; ja, det skall gå så långt att docenten Åberg i Tidskrift för Hemmet skall nödgas medgifva, att både jag och min man och hela familjen är tragisk. — Personerna: *Min man*, en egenkär kanalje med föräldrade idéer och 8 barn, till hvilka jag har äran att vara mor. *Fru Linde*, som för detta ändamål kommit hem från Amerika. *Doktor Rank*, som ingenting annat har att göra än att gå in och ut, men han har ryggmärgslidande och kan därför alltid vara bra till någonting. *Krogstad* är på dekis, men en karl med energi, som alltid pry-

der sin plats. För öfrigt bipersoner, ammor, dibarn och pack. — Hvad *mig sjelf* beträffar, så skall jag i början vara spak, jag skall till och med gå så långt, så jag tjufgömmar karameller för min man — det visar alltid hur utbildad jag är, men så småningom skall jag visa klorna, och de nya idéerna skola framträda på ett så fasaväckande sätt, att hela nationen skall förvånas, och till sist — men vi få väl se! Allons! pje-sen börjas! (*ropar inåt teatern*) Thorvald! — Thorvald! — Han kommer icke — skulle verkligen disharmonien inom äktenskapet ha gått så långt? — Thorvald!

Scen 2.

HELMER (*inkommer*). Goddag min lilla turturdüfva, min engel, min lergök, mitt allt! Men hvad ser jag — jag tror du tuggar på karameller! Det är förbjuden frukt, min lergök — det är kontraband här i huset.

NORA. Det är blott smållkarutscha, min engel.

HELMER. Tror du inte jag hör hur du knaprar, lilla slarfva!

NORA. Nå ja — det är verkligen karameller, men jag har förkylt mig, jag har ondt i bröstet (*hostar*), alldeles förfärligt ondt i bröstet (*hostar*).

HELMER. Men du hostade ju inte en enda gång i natt.

NORA. Det var för att inte väcka dig, min engel.

HELMER. Nora, Nora! Det är en osanning — det stör äktenskapet, det är oskönt! Så får ej min lilla lergök göra.

NORA. Hvarför det?

HELMER. Emedan du får så fula tänder.

NORA (*afsides*). O, denna infernaliska egennyttia! Hvarför fruktar han, att jag skall få fula tänder? Emedan han sedan ej skall vilja kyssa mig. — Men vänta du — då de nya idéerna komma, skall det nog bli slut med kyssas! (*Högt*) Jag lofvar att aldrig göra så mera, min lilla engel. (*Afsides*) O gudar! hvilket äktenskap i det nittonde seklet!

(*Ridån faller.*)

Act II.

En julgran står och skräpar midt på golvet, rummet ser mycket osnyggt ut. Nora går och klär julgranen.

Scen 1.

NORA. Å så mycket presenter det skall bli i afton! Wirséns dikter åt Eduard, en sparbössa åt Jenny, en lergök åt Johan, en trumma åt Fredrik, en pepparkaksgris åt Rudolf, en siamesisk tvilling åt Sigrid, en trumpet åt Per och en nattstol åt lilla Oskar. Och minsann — har inte Thorvald varit inne och hängt upp en femma åt mig; det var det bästa af allt!

Scen 2.

Fru LINDE (*kommer in*). Goddag, Nora! Jag skall helsa så mycket från Amerika, som jag lemnade i morgse; men hur ser här ut!

NORA. Ja, kära du, Thorvald förstår att göra hemmet så treffligt och angenämt, men det hjälper inte, ty barnen svina genast ner igen. Men, kära Kristin, hur har du haft det i Amerika; har du sett presidenten Garfield?

LINDE. Tackar för det! Men du må tro, jag har haft det drygt derborta, hela dagen har jag fått arbeta; såsom barnmorska uppehöll jag lifvet på mig och min familj, men om nätterna kom min lilla bror hem full och bar sig illa åt —

Scen 3.

Doktor RANK (*kommer in*). Jaså, fins det också i Er trakt dylika moraliskt ruttna personer, som förpesta lifvet och

göra det till en afskrädeshöj. Men hvad ser jag! Det är ju alldeles som i Örebro län, här ha vi både Nora och Linde!
(Går ut.)

Scen 4.

LINDE. Hvad var det der för en passagerare?

NORA. Jo, kära du, det är doktor Rank med det bekanta ryggmärgslidandet. På grund af denna sjukdom har jag till honom det mest obegränsade förtroende, och hans hufvudsakliga göra här är att gå in och ut i huset.

LINDE. Akta dig, Nora, för honom, han bits!

NORA. Men, kära Kristin, jag glömmet ju alldeles att berätta dig mina egna lefnadsöden. Du mins att far min var en stor skojare, som förskingrade andras medel, men för öfrigt var han en qvick och hygglig karl — och så kom jag i min mans hus. Han insjuknade snart af öfveranstängning — vi fingo första året fem barn — och af brist på riklig och närande föda; följden blef att han för att blifva återställd måste resa till Upsala och genomgå en kallvattenskur. Jag började, för att kunna åstadkomma tillräckliga medel till en sådan resa, att sy kläder, men detta misslyckades af brist på öfning, och allting måste sprättas upp igen. Jag måste således tänka på något annat. Genom att lyssna och hemligen gräfvat i min mans lådor hade jag kommit under fund med att han i sin gröna ungdom författat en pjäs, som kallades »Kungen». Af denna pjäs satte jag mig nu hemligen i besittning och öfverlemnade den till tryckning åt Krogstad.

LINDE. Krogstad! O, hvilka minnen uppdyka ej vid detta namn för min själ, jag kan ej minnas honom utan entusiasm: Det var han som friade till mig och fick korgen!

NORA. Ack, kära Kristin, det var tur för dig det, för sedan slog han sig på förmiddagssöpnig, spelte vira och slog ihop tremastare, med ett ord sagdt — han förföll och blef först liktörnsoperatör och måste sedan tjenstgöra vid Dillströms inrättning. Mera lycka har han dock haft med sina två ogifta döttrar, hvilka båda äro ammor i Stockholm. Men på den tiden, jag talar om, var det en annan sak, då var Krogstad en välbergad man och hade plats som konstförvandt med »literis

et artibus» på ett tryckeri. Emellertid mottog han Thorvalds pjes till tryckning, men den har ännu ej hörts af i bokhandeln, och nu darrar jag för Thorvalds vrede om den kommer ut, och jag skulle à tout prix vilja återfå pjesen.

Scen 5.

KROGSTAD (*inkommer med ett infernaliskt leende och »literis et artibus» på bröstet*). Nej, se fru Nora är hemma. Det var en förbaskad tur det. Då är det kanske så godt att jag med detsamma framställer mitt ärende. Jag har nämligen hört att herr Helmer blifvit direktör i pantaktiebanken i Stockholm, och som jag ledsnat på min befattning som dillströmmare, så skulle jag vilja ha en befattning i hans bank, om inte annat så åtminstone som springpojke; jag har skött en sådan plats förut och kan utan skryt påstå, att jag är fullkomligt kompetent att sköta den.

NORA. Omöjligt, käre Krogstad, alldeles omöjligt. Alla platserna och alla tjenstemännen äro redan besatta.

KROGSTAD. Jaså, det var en annan sak. (*Drar fram en bok ur fickan under ett ännu infernaliskare grin än det föregående och sticker den under näsan på Nora.*) Vet hon hvad det här är för ett arbete?

NORA. Nej, hur fan skulle jag kunna veta det?

KROGSTAD. Då skall jag be att få läsa upp titelbladet: *Kungen, drama i åtta akter af Thorvald Helmer. Prisbelönt af Svenska Akademien. Pris 1 krona. Stockholm 1881. P. A. Norstedt och Söners förlag.* — Hör nu på hvad jag säger (*gravitetiskt*): Om Krogstad ej inom fem minuter är springpojke i Stockholms pantaktiebank, så är inom tio minuter en upplaga på 2000 exemplar af Thorvald Helmers pjes »Kungen» ute i bokhandeln, och kom ihåg att pjesen är ett pekoral. Adjös! (*Går ut med gravitetiska steg.*)

Scen 6.

NORA (*till Linde*). Der ser du sjelf! Hvilken oförsämndhet! Det måste hindras; — han måste hafva platsen.

Scen 7.

(Doktor Rank kommer in och går ut igen.)

Scen 8.

HELMER *(kommer in)*. Har det varit någon här? Det luktar så plebejiskt; du vet att jag ej tål något oskönt, och det luktar som om en ful människa hade varit här inne; — men det kan väl ej vara möjligt, att min lilla lergök släpper in en sådan hit?

NORA. Nej visst inte. *(Afsides)* Gud hvad här ska' ljugas! *(Högt)* Men jag vill be dig om en sak, Thorvald!

HELMER. Och hvad skulle det då vara?

NORA. Du måste göra mig den tjensten att utnämna Krogstad till springpojke i din bank.

HELMER. Fy tusan, en karl som luktar bränvin, och dessutom varit på Dillströms inrättning!

NORA. Ja, men betänk, att han äfven varit liktorsoperatör och måhända skurit liktornar på de flesta krönta hufvuden i Europa.

HELMER. Omöjligt, karlen är en notabel fyllbult och duger rakt inte för min pantaktiebank. Nej, min lergök måste qvittra med *ren* näbb, och det är omöjlig i duett med en dillströmmare. Usch nej, fy tusan! *(Går vredgad ut.)*

Scen 9.

LINDE. Vet du, Nora, det här ser betänkligt ut — men vänta bara till sista akten! *(Går.)*

Scen 10.

Doktor RANK *(inträder)*. Jag kommer för att taga afsked.

NORA. Att taga afsked?

RANK. Ja, nu känner jag att upplösningen begynner. — Jag har i dag gjort en generaluppgörelse och funnit att upplösningen börjar i afton klockan half elfva utan qvart.

NORA. Upplösningen?

RANK. Ja, saken är den — Ni har måhända länge märkt det — jag har ryggmärgslidande. Och det är såsom bekant för min fars synder som min stackars rygg får sota. Han drack nämligen för mycket champagne, och detta slog sig i stället för i hufvudet på honom, i ryggen på mig.

NORA. Ja men säg mig då, doktor Rank, hvarför begagnade Ni ej preventiva medel, då Er far drack champagne?

RANK. Å hvem tänkte på det? Der kunde farsgubben sitta och dricka champagne hela natten igenom, tills jag på en gång fick ryggmärgslidande, och — som sagdt — klockan half elfva i afton börjar upplösningen. Som Helmer nu ej tycker om det osköna, till hvilket onekligen ryggmärgslidande enligt mitt förmenande måste hänföras, så tänkte jag taga farväl af honom, läsa in mig och dö. Dock kan det vara en möjlighet att jag tittar in i afton efter balen och tackar för elden, sedan skickar jag ett brefkort med postverkets stämpel och ett svart kors, hvilket skall betyda att jag håller på att dö i ryggmärgslidande. Då bör klockan vara omkring half elfva och sedan, som sagdt, börjar upplösningen, hvilken kommer att försiggå under loppet af två och en half dag.

NORA. Nå ja, det der kan vara godt och väl, men låt oss tala om viktigare saker. Förhållandet är nämligen det, att jag tänkte bedja Er om en riktigt stor tjenst. Ni brukar ju vara stadd vid kassa?

RANK. Ja, älskade Nora! (*Lägger armen om hennes lif.*)

NORA. Hvarför skulle Ni säga mig detta? Nu är hela min treffliga plan om intet!

RANK. Å, hvarför det? genera Er inte! Det var ju inte så illa menadt — litet hongel strax före upplösningen!

NORA (*pathetiskt*). Nej, doktor Rank; nu är allt helt omotiveradt slut oss emellan. Nu må gerna ridån falla!

(*Ridån faller.*)

Akt III.

*Samma rum, fullt af kringkastade maskeradsaker.
Nora håller på att klä sig.*

Scen 1.

NORA. Jag är ändå icke fullt på det klara med om jag skall gå på maskeradbalen eller ej. Det vore ju ett förbannadt aber, om Krogstad under tiden skulle ställa till något djefvulskap. Men å andra sidan — jag funderar nämligen på att bereda min man en liten öfverraskning. Under hela vårt äktenskap har jag nämligen oupphörligt väntat på »det underbaraste af allt» — ja, jag har knappt vågat gå utom dörren af fruktan att det helt omotiveradt skulle komma. Nu kanske det kan arrangeras till i afton, och om jag dansar kan det måhända i väsentlig mån påskyndas. (*Sätter på sig en förfärlig mask.*)

Scen 2.

HELMER (*kommer in*). Är lilla lergöken färdig nu? Hvad har lilla ekorren fått för en förtjusande liten mask på sig? Men jag hör redan valsens stojande toner der uppe. Kom låt oss kila! (*De gå.*)

Scen 3.

(Fru Linde och Krogstad uppträda.)

LINDE. Ja, Krogstad, lad oss tale sammen!

KROGSTAD. Ska vi tala norska?

LINDE. Nej, vi ska tala sanning, Krogstad!

KROGSTAD. Jag sitter som en skeppsbruten qvinna på ett vrak.

LINDE. Det gör jag med, fast på ett annat. — Om vi skulle slå våra vrak tillsammans!

KROGSTAD (*tycklig*). Kristin!

LINDE. Hvilken vändning! Jag får något att lefva för! — Jag får barn! Gid det snart vilde komme!

KROGSTAD (*rörd*). Små Linde-barn, Kristin!

LINDE. Ja, Krogstad, kom så gå vi strax.

KROGSTAD. Men det är ett helvete med det der brevet. Inte vill jag någon människa något ondt!

LINDE. Äsch! låt det vara. — Ha de tagit fan i båten, så få de också ro honom i land; det är inte mer än rättvist.

KROGSTAD. Nej det är följden af att aldrig tala allvarsammt med sin fru! (*De gå.*)

Scen 4.

(*Två figor komma in och städa undan maskeradsakerna.*)

1:a PIGAN. Nå har du hört, att herrskapets äktenskap inte är något sant och verkligt äktenskap?

2:a PIGAN. Tacka för de'; tockna härna äktenskap du-ger inte mycke' till! Så länge jag har varit i huse' har jag inte en endaste gång sett herrskapet kasta en blick på våra nu gällande äktenskapslagar eller ens tala om gud eller ministrarna och deras funktioner eller grundskatterna eller härordningsförslaget eller nå'nting annat treffligt. — Nej, Sofi, de' här ska' du få se tar hus i helvete.

1:a PIGAN. Ja de' kan man ge sej sjutton på! (*De gå.*)

Scen 5.

(*Helmer och Nora inträda med sina masker i hand.*)

HELMER. Fan så mycket treffigare maskeradbal än Pechel-Barowiaks, och hvad du var förtrollande, lilla turturdufvan! Kom och kyss mig!

NORA. Sällan! Tror du jag kysser en främmande karl!

HELMER. Främmande? Hvad menar du, Nora?

NORA. Titta efter i brevlådan, så får du väl se.

HELMER. Ja, det var sant! (*Går till brevlådan och tar fram brefven. Läser ett af dem.*) Ett bref från Krogstad! Hvad? Han håller på att ge ut mitt pekoral »Kungen». Ha! jag anar allt! (*Ulsket till Nora*) Förräderska! Usling! Hynda!

NORA (*lugnt*). Läs vidare!

HELMER. Jaså — så vida han ej får plats som springpojke på banken. Nå, gud ske lof! Då får jag väl gifva honom den då.

NORA (*med eftertryck*). Detta hade jag ej väntat af dig! Farväl! Jag rymmer från hus och hem.

HELMER. Hvad!

NORA. Beslut och handling äro, som bekant, ett hos mannen, två hos qvinnan och tre hos barn och tjenstefolk. — Jag rymmer!

HELMER. Är du galen! Du rymmer! Och våra åtta barn då?

NORA (*går några steg inåt scenen, vänder sig derefter om och säger med eftertryck*) Hvad tror du att en hustru i nittonde seklet bryr sig om åtta barn? Nej, jag måste bort och uppfostra mig sjelf, det kan behövas!

HELMER (*bedjande*). Kommer du då aldrig tillbaka till oss?

NORA. Jo, Helmer, då det underbaraste af allt inträffat.

HELMER. Det underbaraste af allt! Hvad är det?

NORA. Se efter, Thorvald, se efter i Linders familjebok! (*Rank kommer in och tackar för elden.*) Farväl! — Men jag känner mig sjuk, jag tror jag håller på att dåna. Hjelp!

Scen 6.

(*En piga kommer in och för ut henne.*)

HELMER. O, jag olycklige! På detta sätt skulle jag mista henne! Hon går och lemnar mig ensam med åtta barn.

Scen 7.

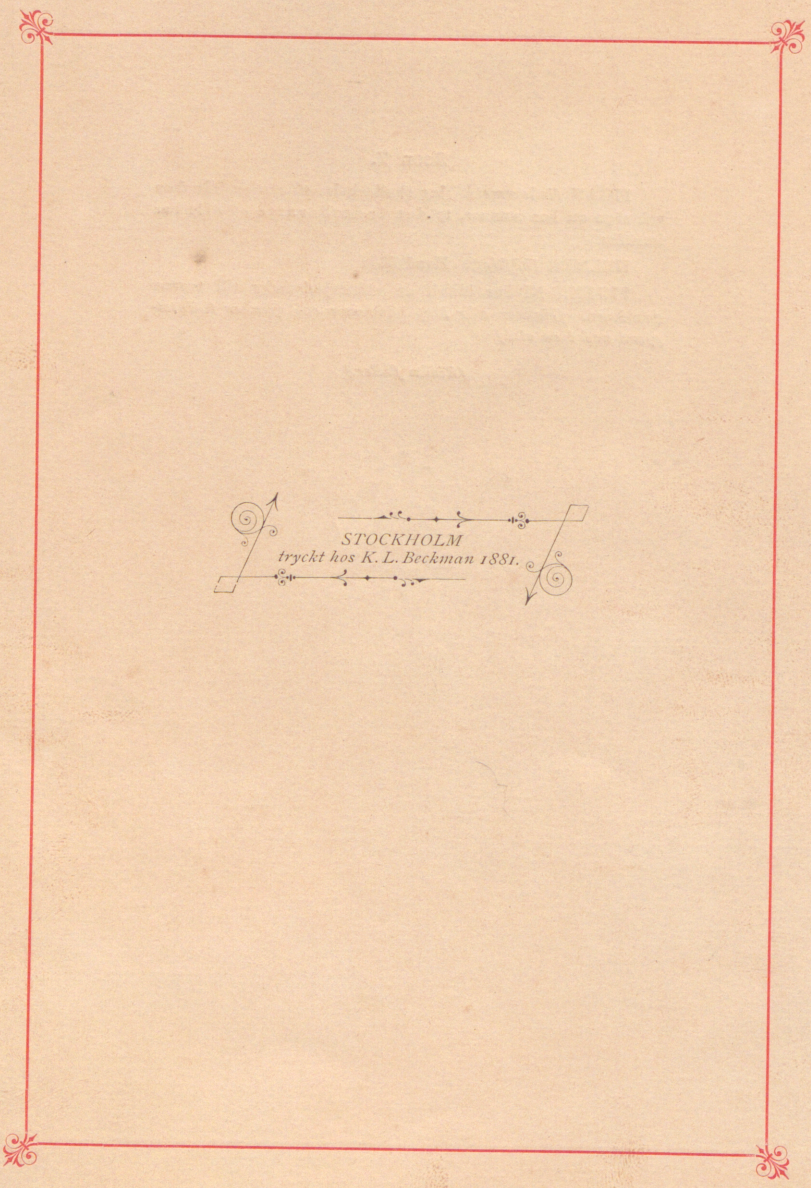
PIGAN (*inkommer*). Jag skulle helsa så mycket från frun och säga att hon stannar, ty det underbaraste af allt har inträffat.

HELMER (*häftigt*). Hvad då?!

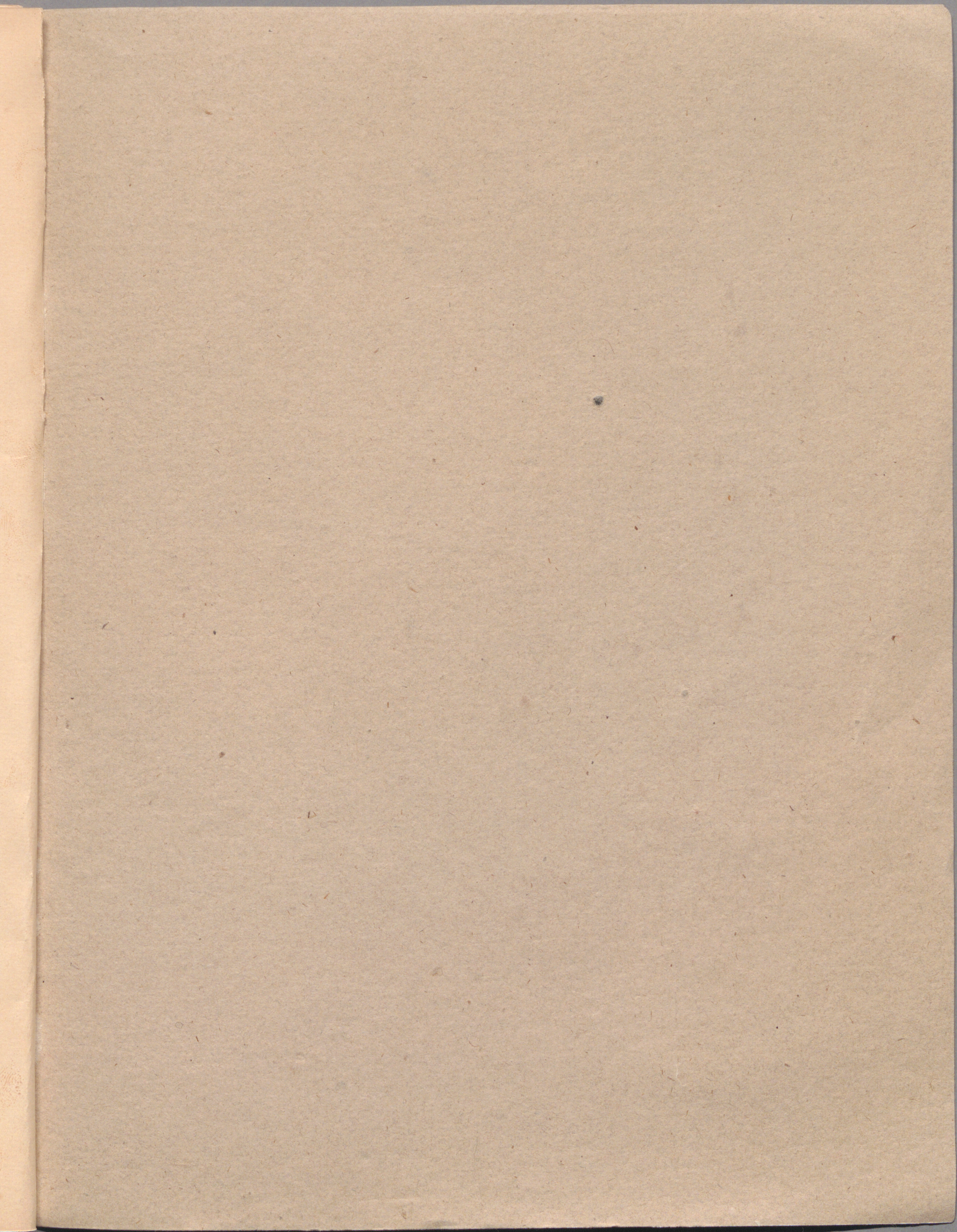
PIGAN. Ni har blifvit en välskapad fader till tvenne gossebarn. (*Helmer slår ihop händerna och sjunker tillintgjord ned i en stol.*)

(*Ridån faller.*)

STOCKHOLM
tryckt hos K. L. Beckman 1881.

National Library
of Sweden

60001000015602